

Radmila BOROVIĆ

AKADEMIK PETAR STRČIĆ – NAŠ KRASAN, SUSED, PRIJATELJ, BODUL

UDK: 929 STRČIĆ, P.
UDC: 908 (497.5)(210.7 Krk)

Stručni članak
Professional Article

Radmila BOROVIĆ
voditeljica Glazbene sekcije
Kulturno-umjetničkoga društva
"Sv. Juraj", Kras
HR – 51514 DOBRINJ
Kras 38

Ključne riječi: Petar Strčić, Kras, Dobrinjština, čakavski govor

Autorica je rođena u Krasu (Dobrinjština, o. Krk), selu u kojemu je rođen i P. Strčić. U članku govori o svojim sjećanjima i mišljenju drugih suseljana o svojem akademiku, koji je – uz prof. dr. sc. fra Bonaventuru Dudu, koji je podrijetlom iz Krasa, ali se smatra samo Krasaninom – najslavniji Krasanin u novije doba, a ujedno i jedini koji je postigao najveću čast u hrvatskoj znanosti i kulturi izborom za akademika Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Autorica piše na čakavskome govoru čakavštine svojega rodnoga mjesta, jednome od najstarijih hrvatskih govora uopće, koji se u slavenskome svijetu govori samo u Dobrinjštini (s manjim razlikama između pojedinih naselja). Na kraju se nalazi popis manje poznatih riječi (hrvatskih i talijanskih izvedenica u čakavskome govoru Krasa).

Sòko mèsto se dîči, kadà se va njemù ròdi čovîk kî je je jâko štimân po svojên dèlu dòma i po svîtu.

Takò se i mî Kràsani dîčimo, mòremo rëc – pròpiju smo i šupêrbi zo nášîn kràskîn sînôn, akadèmikôn, profesôrôn i dòhtorôn znànosti Pètrôn Střčicèn, aš ne sâmo da je rojên na Kràsu, nègo su mu i kòreni i po màterinøj i òčevøj bândi kràski nîkoliko stòtîn lèt nàzad. Napòse nan je ràdo čùt da i òn sògdi rečè da je Kràsân zo Bodulîje, ali i krimèjski Bòdul z Rikì.

Z òčevi bândi, stârî (tâko mî zovèmo djèda) mu je Pètar Střčic Úrsin, kî je bî zvân Père. Ne pàmeti se kâ je tô nîgda bîla Úrsa ili Úršula po kôj je rôd prîje nâdîmok. Mamîca (tâko nazîvamo bâku) Kâte bîla je rojenâ Justinić. Pèrov otòc Antôn imê je jòš trî bràti: Osîpa kî je ùmr mlâd, Vicènca kî je ùmr va Nèvijòrku i Pèra Màri Kâtinòg (po sestřî Màri i màteri Kâti) ili Župànjarkinòg (po ženî Màri kâ je bîla istèšo zo dobrînjskòga selâ Župânj), i dvî sestřî, nâjstarîjû Marîju kâ je umrlâ mlâdâ i Màru, ožènjenu za Îva, čijî se rôd nazîvâ Livačiči.

Z màterinè bândi Pèrov stârî bî je Frâne Gržetić Franèloc, a mamîca Kâte rojenâ Třp. Akadèmikova màt Emîlija, kû je otòc Frâne zvâ Mîlija, a mî Mîla, imèla je trî bràta i šest sestâr. Dvî sestřî i jedôn bràt jòš kâko mâlî šlî su va nèbo. Bràt Osîpić Franèlčic bî je ožènjen va Dobřinju za Màricu Bârbalić Tònčinicu, a bràt Frâne za Dràgicu na Gàrici, kâ pripàda pod Vřbnîk. Nâjstarîjâ sestřâ Marîja bîla je ožènjena za Antòna Baldigâru va dobrînjskôn selû Hlâpa, Îvana, kû smo po kràskû zvâli Jovâna, bîla je ožènjena va Tâlîji, za Napoletâna dr. Antonîna Niòlu, abukâta, a sestřâ Kâte za Jòsa Dragîčevicia zo sènjske Klâdi.

Z òbî bânâd, bîle su tô vèlè famèje, mà su i jenî i drùgî dobrò stâlî kûntra drùgîn, aš va tô vrîme čûda famèj je po dèlu dîlîlo krùh.

Stârî Frâne je zidârî va Rikì, kada je bîla šòto Mâjari, a dèlâ je i va Pùlù, va nâjvecèn austrîjskôn mornâričkôn vòjnôn arsenâlù. Trî pùti bî je i va Mèrikah. I drùgî stârî, Père Úrsîn je vîšepùti hodè va Mèriki zidârît, skùpa zo sîni Vicèncôn i Antônôn. Òn je mej dvâ vèlâ ràta udèlâ vèlû kùcu od dèvet stâni i dvî butîgi va Sušâkù, na Krimèji, na kôj su dèlali i sîni Antôn i Père. Stârî Père je računâ vrnùt se va Mèriki, pok je tâmo pùstî sîna Vicènca, ma je obolè, ostâ na Kràsu i ovdi ùmr.

Kùca na Krimèji za onô vrîme bîlâ je jenâ od nâjvècîh, ma i donòs je jenâ od nâjlîpjîh. Va njôj je Pèro pasâ nâjvecî dèl živjènjâ, a i donòska mu je jenâ od njegòvih štâncij, pòli onè va Zâgrebu, kâj već lèt i lèt dèlâ, i màterinè starîni Franèloc na Kràsu.

Pèrova màt Mîla i mojâ màt Èma, ožènjena za Osîpa Střčica Marangünâ, kâ je istèšo ròjena Gržetić, a va mârçi je finila 97 lèt ma je umrlâ, bàš sadâ, va mîsècu evôn – od vâvik su bîle susèdi, mà i nâjbojè prijatelîce. Svèjeni dân su se i oženîle, na 10. sisvèstkòga 1934. lèta. Bîle su prèvè kràskè nevèstice zo vèlî i dògîmi bèlimi vèštami, kê su sâme skrojîle i zošîle. Obî su bîle nâjmlajè hcèri va famèjah, ma nîsû bîle zvicijâni. Ma istèšo prâvjajû da su bîle mâlò “gospè”, aš nîsû kòti drùge divòjki dèlale po mèstîh i hodèle za ovcâmi. Pòl dâna bi štlkale, plelè i šîle, a drùgû polovîcu bi sidèle čitajúc, va onô vrîme zo knjîgami bogâtûn kràskûn čitaònicûn. Na Kràsu su va tô vrîme dèlala

dvâ tâmburâškâ zbôra, zbôr kântūrî i drâmskî dêl, va kôn su Mîla i Ėma bîle glâvnê “glûmice”. Tamburâši su na Antônju rânô z jûtra soplî va dvôrih, svîn Antônôn zo Krâsi, a za Božić su na belvedêru Antôna Jûra Šôličina soplî božićnê pjèsmi. Kâda bi bîškup dr. Jòsip Srèbrnić prihijîvâ na Kràs, čekali bi ga zo tâmburami, a Pêrova mât Mîla bi mu dâlâ bokè i pozdrâvila ga.

O Pêrovoj mäteri tolîko pîšên, aš da nî imê takôvu pâmetnu mäter, kâ je gjèdała dõgo nâprid, nî ôn ne bî nîkad bî tô čò je donõs.

Sigûro se ste šlî za tîn da jâ ovdî Pêtra Střčîca zovên Pêro i bez njegõvih tîtûl, aš ga mî tâko na Krâsu od mâlîh nôg zovêmo i tâko je ostâlo do donõska.

Põradi prijatêlstva nâšîh mäterîh, famêj i susêdstvâ, vâvik smo jenî ko drûgîn hodêli, pøk sôn i jâ kòti mâla čûda vrîmena pasâla zo Pêron se igrâjuć. Nîki dân smo se kûntrâli. Pêro je pèja svôj “živî ogônj” – jedînõga vnûćîca, a jâ mojû vnûćicu, pøk smo spamećîvâli kâko smo se nîgda mî i bez “play stationa” i tv igrîc jâko lîpo zabâvjâli.

Va susêdstvu nas je bîlo sêdôn žênskîh, a sâmo Pêro je bî muškî od îstê vřsti. Zo dolînjê bândi selâ su nan se rûgâli da smo “bêdastê kòkoši, kê redû za Pêron, kî nas pèja kòti petèh!” Mî nîsmõ za tô abadâli, ma je vëro îstina da smo ga držâli za “kâpa”, aš je vâvik vîše tõga znâ nego mî, bîvajûć i školâjûć se va grâdû na Sušâkû. Ôn je šò s mäterûn i ocên va Sušâk 1937. lèta, ma je vâvik prihijîvâ z mäterûn priko lèta, a fânj pûti i za blâgdoni: Božić, Vozôn, Vêlu Gospojû i drûge. Sòkû nedîju smo zâjedno hodêli na mâšu na Krâsu, a kadâ su bîli somnjê, smo hodêli na Gàricu ali Gàbonjin za Petrõvu, na Mâlu Gospojû va Põje, ili na Stîpanju va Grâd (va Dobrînj). Na Vêlu Gospojû smo hodêli na Rosopâsnû, a drûgi dân na pêt ûr jûtrôn zo procešijônôn istêšo na Rosopâsnû, na blâgdon Sv. Ròka. Tô je zâvêt nâšîh prâdedi, čò ih je Sv. Ròk škapulâ od kûgi, a tâ użânca se i donõs držî.

Mî smo bîli jâko slõžna dîčjâ kumpanîja, va kôj su bîli: Pêro, Kâtica Mâri Livačîceve, Bôžica i Marijîca Puhînova, Marîja Čîlijina, Ândelka Šnâjderova, Ôlga Gřgurićeva i jâ, Râdmila. Tô smo bîle pîvê Pêrove prijateljice s Krâsa od mâla. S nâmi vîše nîsû Kâtica i Ôlga, aš su se preselîle na drûgî svît.

A kâko smo se igrîvâli kòti mâli? Na “škôlice”, “põžâ”, “kamičîce”, a nâjrajê kòti “pirovjâni”. Va stâroga Frâna, za Pêra prevêlõj jakèti i pod njegõvîn klobûkôn, Pêro je kòti jedîni muškî vâvik bî nevèstîc. Marîja Čîlijina je pod bêtûn kôltrînûn i krûnicûn od tîtvini bîvâla nevèstica. Hodêli smo po sūsêdstvû nõsêc vřnjicu i sòkî bi nan nîč hîtî nûtôr. Mlâdîh je ženî stârî mladîc, Mâlî Ĺvić, kî je bi debòto knjâst i živê vâvik sân, va vêtôn rêdû stârîh kûc. Ôn bi kòti prâvî plovân, mêtsto štòli stâvî bêtû šjârpû ôkolo vrâta, škropî i zlamenjîvâ Pêra i Marîju. Ônput bîmo šlî pod “Stârî jêsen” kî je râsô na cêsti kâ ćapûje Mâlînsku i Dobrînj kûntra Šîlu, poli kûcê Mîka Livačîca. Sê čò bîmo nasprâvili rastêgnûli bîmo na škrîlâh i kòti da nîsmõ trî dnî jâli z gûštôn sê pojâli.

Mîko Livačîc i Ĺve Lučânić (kî su bîli stârî mladîci) su tarânkali, a mî kòti prâvî pirovjâni va prâhû prebîrali vërsi, po dîčjû, kâko smo znâli i umêli. Kântât su nan pomâgâli i nâše mamîce, i stârî, i drûgî sūsêdi, kî su sòkõ zapõdnê i va vëčêr sijîvâli

ondì po škrìläh i gromäčah òkolo "Stâroga jësena". Va onô vrîme kôti da su jûdi bîli drugäčijî. Bîli su trûdni od tëshkoga dëla, ma su istëšo vâvik kantivâli, i nahäjâli vrîmena za počînût, i podìlit z nâmi nâše zabâvjänjê i dîčjê vesêjî.

Ne mòrû bît zaborâvjeni tâ stârâ lîpâ vrîmena mlâdosti, va kîh je Pêro räsô i pasâ svoje mlâdê ditënskê dâni. Ostäjali smo jâko žâlosni, kâda bi se Pêro z mäterün i ocên o Mihôji vrnjivâ na Sušâk. Ma kadagöd bi prihijivâ na Kräs, òkolo njegâ smo se sprâvjâli, aš nân je imivâ vâvik za prâvit nîkê novitâdi od vëloga grâda, kê mî nîsmò znâli. Ôn je bî nâš "râdio i televîzija", kîh va tô vrîme nî bîlo.

Šësno i dobrò je bîlo dökli nî pòšne drügî ràt, aš sòkî ràt vëlò zlò nòsî zo sòbün. Pêro je va njên va Lîki zgûbi ocâ Antôna, a mât mûža. Ostâli su na jedôn pût bez glâvnoga hrânitelja famëje. Imëla son sâmo pêt lêt, ma kôti da je donôs, pâmetîn, kada je Pêrova mât prišlâ ko mojôj mäteri. Ôbidvî su jâko, jâko plâkali i reklî mi da Pêro vîše nîmâ ocâ. "Čò sadâ mòren, mòrat ću čûda vîše dëlat. Môj Pêro je vâvik zo knjîgami i jâ ću dât sè od sebè da ôn finî nâjveće škôli kê gòd bûde sân otê", govorëla je Mîla tòrûc sòzi. Onâ je bîlâ dobrâ šilica, ma je mòrala pustît šivenî pòradi bòlesti na plúcîh, pòk je šlâ dëlat va pâlt. Od céntra Rîkî je va rûcaku na plëcîh hòdëc gòrika na Krimëju nosîla cigarëti i nòvini, aš ônput nî bîlo ni tròlejbusi ni âutobusi. Mûčila se je, i bîlâ stûp od famëje, aš va njê kûci na Krimëji jednò vrîme su bîvâli i brât Osîpić s famëjün i Frâne.

Mîla je pòtla šëmpre prihijivâla k nân, vâvik sè kûntenjâ i sòkî pût z nòvün novitâdün: "Pêro je finî gimnâziju i šò va Zâgreb študijât pòvijest... Pòšne je dëlat kôti asistênt va Akademijî... Oženî se je za Mîrjanu zo Ìloka, profesòricu (i onâ je dòhtor i sveučilišni pròfesor knjižëvnosti v Rîkî, dòbitnica nâgradê od Rîkî). Dobîla son vnûku. Zovè se Snjèžana, a křšćena je Marîja, pok mòre častît od Franêlci Mâlî poklônčîc Mâjkê Bòžjê od Snîga... Sprîd Pêra je kûp knjîg, pîše i čitâ dâni i nôc, aš sprâvjâ dohtorât...". I sè takò nâprvò.

Sè čò je onâ uložîla va Pêra, njôj se je i vrnûlo: ôn joj je bî sè na svîtu, ma je i onâ od njegâ, i njegòvê ženî i hćerë, kâko rekû nâši jûdi, bîlâ mâžena i pâžena. Skòro do pred smîrt su ju z âutôn pripejivâli na Kräs, pok bi sijivâla va hlâdu na vòlti. Va životû je pasâla čûda nesrîc, a na krâju i onû nâjtežû: zgûbîla je vnûku kû je i onâ dvîzala dökli nî šlâ na fakultêt va Zâgreb. I v Rîkî i na Krâsi vâvik bi spâli zâjeno va kâmari. Na prîvî ròjendân bez vnûki, kê je već ležâla na krâskôn smitîrû, Mîla je va kâmari v Rîkî pâla i vîše se nîkad nî ni stâla. Umrlâ je va devedesêtôn lëtu jûšto na dâni na kî se je rodîla njê Snjèžanica (takò je onâ vnûku zvalâ). Do krâja je bîlâ pri pâmeti, a ôči je sklopîla držëc v rukâh litràt vnûki i prâvnuka.

Mòrën se pohvâlît da mi je od Bòga dâno, da od besëdi do besëdi jâko z dâvnâ pâmetîn čò je nîkî rëkò. Jòš nîs hodëla va škôlu, a Pêro je finî drügî râzred, pòk smo tâko, za fërijah, kadâ je prišò na Kräs, ćakulâli – čò ćemo bît kada bûdemo vëlî? A ôn je rëkò jûšto evakò: "Jâ ću vâvik učit pòvijest!". A jâ son ga pîtâla: "Čò ti je tô pòvijest?". A ôn: "Ava, čò ti je tô lîpo učit, sè o krâjên i krajîcah. A onî Ìmajû sî jenë lîpë Ìmena! Ma onî se i tókû mej sòbün! I va pržün jedôn drügòga hîtajû i stâvjajû!"

I sadà i prije kroz mojè živjènjè, kadà va nòvinah pročitàn nìč čò Pèro napíše, ali čò o njemu drùgì pìšù, ali ga vùdìn na simpòzijih i kòngrèsih na televìziji, jà se sòkì pùt spàmetin na njegòve besìdi so ditènstvā, kê mi je røkò pred 62 lèt: "Jà ću vāvìk učit pòvijest!"

Ne mòren a ne spomenùt ovdì i Pèrovu jedìnū hčèr Snjèžanu, kršćenu i Mariju, kù je Bòg sebì ràno sèbi zè. Na Kràsù smo je jàko sì vòleli, ma i onà nàs! Ràdo je prihiživàla na Kràs, vāvìk vèsela, imèla je lîpu besèdu na čakavici, a jòš lîpši smìh za sòkòga. Bāvila se zajìkòn i napìsàla dvì vèlè štùdije o nàšèn čakavskòn gòvoru baš zo Kràsa. Pòtli smrti joj je štànpana i jenà (koàutorska) knjìga o glàgolskòj Bràšćini nàšè žùpnè crìkvè svètòga Āntòna Padovànskòg. A z ocèn joj je pòtli smrti objàvjena i vèlā štùdija o nàšèn selù. Koàutorica je i dvì knjìgi besèd o Molizànskìn Hrvàti va Tàliji.

Imèla je prijavjèn i već je dèlala magistèrj o čakàvštini nàšè Dobrìnjštinè. Mèntor joj je bì donòšnjì prèsjednik Akadèmije Mìlàn Mòguš. Lîpo je kàntàla, pøk je kàntàla i bìlā prèsjednica zbòra va Zàgrebu (prišli su joj kàntàt i na spròvod na Kràs). Pomoglà je obnòvit i nàšu kràskù folklòrnū grùpu. Ostàla je s nàmi za vāvìk, na Sv. Jùrji, zàjeno s pramamìcùn i stàrìn, pøk zo dvìmi pratètami i mālìn Ĺvićen (kòmu je gròb vāvìk rèdìla), a brzo je pòli njè prišlā i mamìca Mìla kà je umrlā od stàrosti, ma i tùgì za njùn.

Nàše plovàn, Ĺve Bùicić, znà je za zàvèt mamìcè Mìli, kì je pràvì Pèru, pøk je na spòmen hčèri Snjèžani Mariji, Pèro popràvì debòto zo tèmèlja Mālì poklònčicić, kì se je već raspàdā. Nìgda su ga Gržètići Franèlci zgràdìli na část Májke Bòžjè od Snìgā. Òn je sadà jedòn od nàjlìpjìh poklònčicić na otòku. Kadà je bì gotòv, na blàgdòn Májke Bòžjè od Snìgā, māšu je držā fra Māvro Vèlniç, fràtør z Kòšjuna; a bìli su tòtù i dr. Antòn Bòzanić, dèkàn-plovàn na Mālòn Lošinjù i kardinàlòv bràt, prof. dr. fra Frànjo Emànuel Hòško, fràtør zo Trsàta, i nàš plovàn Ivàn Bùicić. Bìlo je i drùgìh štimànìh jùdi: prof. dr. Kàtica Ivanìševic zo Omìšja, rànija rèktorica rìčkoga Sveučilišta i prèsjednica gorìnjega dòma Hrvàtskòga sàbora, Nèdjeljko Fàbrio, akadèmik i knjìževnik, Dàrijo Vasìlić, gradonàčelnik gràda Křka, mr. sc. Dàrko Dèković, prèsjednik Màtice hrvàtskè v Rìkì i čùda drùgìh. Spràvili su se ovdì i Gržètići, ne sàmo zo otòka nego ih je bìlo i zo Ĺstrè i z Mèrik. Bìlā je vèlā procèsija od crìkvè do Poklònčicića, na kòj su va nàrodnìh nòšnjah hodèli kùmpànji i kùmpanjice pokòjnè Snjèžani Mariji. Onà je bìlā i pràvā tòncurica pri sopèlah, pøk je kòti jenā od bòjìh, vāvìk tòncàla sprìda. Bìlā je na sìh festivàlìh po škojù i na Međunàrodnòj smòtri folklòra va Zàgrebu zo kràskùn folklòrnùn grùpùn lèta 1985.

Jàko nan je dràgo čò je Pèro prìvì i jèdinì pòčasni prèsednik nàšega Kùlturno-ùmjetničkoga drùštva "Sv. Jùròj", va kòn je bìlā aktivna i tòncìvāla njegòva Snjèžana.

Jedinìca Snjèžana je Pèrova vèlā ràna, kù š njìn dìlè sì Kràsani. Hvàla Bògu da je Pèru i njegòvòj ženì Mìrjani pustìla jenogā lîpòga ànjelića – vnùcića Dāvora, kì ih na sè tò razveselì i nasmìjè. Na kršćenjì je dòbì ime Pètār po dèdi, a krstì ga je akadèmik dòhtør Frànjo Šànjek, profèsor i ònput dèkan Katòličko-bògoslovnoga fakultèta va

Zagrebu; držâ je va nâšën Sv. Antônu mâšu za Pêrovu mâtër i hcêr. Pustîla njîn ga je od lëto dân, a ôn je sadâ pasâ vec šëst, i ovô lëto je pöcë va škôlu. Vâvik je vësël i sê bi otê. Sê ga interesûje i vâvik nič dëlâ, kopâ, zîdâ, slâžë. Pâmeti mu ne fâlî, ma se i rečë: "Jâboko ne pâda dögo od stâblâ", pök takò i menë mâlî Dävör pîtâ: "Znate li vi tko je Pipin Mali?". Sê mi prâvî o tömu krâjû, da je ôn bî otöc cära Kârla Vëlöga, jûšto köti da je "mâlî pôvjesničâr". Dëda Pêro ga od rädosti zovë Mâlî Dëdin Pîpin Mâlî, pök se i sân tâko imenûje pred drûgîmi.

Pêro kâda göd möre prîde mej nâs na Krâs. Nân se parâ da je vâvikî bî s nâmi i a nîkad nânka nî ni šö zo Krâsa. "Stê câ? Fânj dobrö zgjêdâte!... Čö ti dëlâ mât, jê câ zdrâva?... Stê vřti skopâli, jê câ zîlîzlo?", evakö čakulâ Pêro po nâšu. Pök mu Krâsani rekû: "Viš, tî se nîš ne držiš vëlî, a mögö bi, aš îmaš s čin! A ovû nâšu dîcu i mlâdîh je srân domâcû besëdu râbît i nânki jedôn nêce rëc 'čö' ". – "Ma će se kâlmât, cê. Kâda prîdu na stârijë lëta, će òpet govorît 'čö' aš tô će, bën, prît nâžâd va môdu. Znâte da se sê vřne nâžâd, ali prÿvö ali pötli", odvřne njîn Pêro.

Pêrova mât Mîla, ostâla je zâdnjâ va životû od svojîh dëvet sestâr i brât. Pêro je otkûpî od rödbine njê rojenû kûcu vec za njê životâ, i poprâvî ju, i urëdî. Udëlâ ju je pred stô i vîše lët Frâne Franëloc, Pêrov stârî po mâtëri. I nî Pêro poprâvî sâmo kûcu, nêgo i dvî štâje, kê mu nîsû potřibni (jenâ, dölîka je bîlâ za vözi, ôvci i kozî, gôrika se držâlo sêno, a va drûgöj su bîvâli krâvi i volî). Urëdî je i güvnö, kotöc i stârî köndöt va dvorî, i od pöda do štûka konöbîcu na völti (kâ je sadâ pöna sôkakovih knjîg). Va kûci je ostâla stâra nâpa, krdënca, stöl i bâncîc, sê kakö je i nîgda bîlo. Vosřîd Pêrove râdnë kâmare je starînskî vëlî pisâcî stöl pôn knjîg, časopisi i hârti na kîh vâvik Pêro pîše i pîše. Ökolo su polîce pöni knjîg, a na zîdîh su obîšeni stâre slîki, sâbje, gřbi i sôkakova Pêrova priznânjâ.

Vëlâ je tô kûca zo dvâ dvorâ, i völtami, i va njöj nîš ne fâlî, kakö se rečë za "komförnî život", ma je sê modërno snâženo, da ne pokvârî onû prâvû starînu.

Čö je Pêro potrošî za sê tô urëdît, mögö je udëlât nâjlipjû kûcu na môru. Ne bi ônput bî ôv Pêro, kômu nîš ne möre nadomëstit njegovu starînu: štîrnu s kâmenîh gřlîcen, kâmenice i kâmenû stöbîcu poli drvënîh starînskîh zâtök za prît va dvör, va kôn râstû třsi, vëlî orîh i bobôcica; a sprîd zâtök su dvî vëlë jëlvi.

"Ma cëš tî, Pêro, pöc kadâ va pënziju?" – nîki dân son ga pîtâla. "Razmîšjân, ma ne znân kadâ. Otê bi va mojôj râdnöj kâmari na Krâsu na mîru Böžjën napîsât i finit sê čö želîn, a ne arivân, aš vâvik nikamo tečën." I tâko mi prâvjâ – sînoc je zo Zâgreba prîšö v Rîkû, pok je jütroska möra pöc va Pul, ônput se zapödnë vrnû va Kastâv, zaspût îme va Čitaönici va Kostřenöj predâvanjê, o kôn je sköro cêlu stranîcu pîsâ rîčkî "Növî list". Pötli je prîšö na Krâs, da va lîpôn mîrû i frîšköj âriji mâlö prîde nâ se, i da se rekuperâ. Ma dökli smo čakulâli, zazvonë je telefôn i reklî su mu da jütro na dëset ûr mörâ bît va Zâgrebu, tâko da jütro mörâ jâko rânö pârtit zo Krâsa. Ma kadâ ônput arivâ sê onë knjîgi napîsât?

Čûli smo i čîтали da je ovô lëto Pêro döbî Nâgradu za životnö dëlo Prîmorsko-göranskë županîje, da je postâ i pöčasni grâđanin Grâda Kastvâ i Öpcîne Klâna, da

je dōbī za Stīpanju i priznānjē nāšē Ōpcīni Dobrīnj. A va nāšōj krāskōj crīkvī Pêru su Krāsani za Antōnju udělali svēčanū akadēmiju i dāli zāhvalnicu, za sē čō je napīsa i udělā za Krās. Od sīh ovīh nāgrād jā vērūjēn i sigūra sōn da mu je ovō zo Krāsa nājradījē.

Spomēnūt ću sāmo delīć gōvora prof. dr. sc. fra Frānje Emānuela Hōška, kī je frātōr na Trsātu, profēsor na Teolōgiji i na Filozōfskōn fakultētu v Rīkī, čō je va tōj prīlīki rēkō: "Petar Strčić napisao je toliko knjiga da ne bi stale u jedan obični kofer. Za sve knjige trebao bi jedan jako, jako veliki!"

Zād sīh tītūl: akadēmik, profēsōr i dōktor, kê stojē sprid Pêrova ĩmena, ne stojē ũre, ni dāni, nego lēta i lēta tēškōga dēla i trūda. O njegōvōn znānstvenōn, nāstavnōn i drūgōn dēlu, s kīn proslāvjā i svōj rōdnī Krās i sē nās Krāsane, pīsāt će onī kī se vā to razumē. A jā sōn napīsāla onō čō onī ne mōrū znāt, aš ne poznājū Pêra zo Krāsa, Pêra nāšega susēda i prījatelja, Bōdula, čōkavca od rojēnā.

Mali rječnik kraske čokavice

Napomena: Čakavski govor Krasa i ostale Dobrinjštine na o. Krku na mjestu staro-hrvatskoga poluglasa ima "o", tako primjerice upitna zamjenica sa značenjem "što" u čokavici ili čokavštini glasi "čo".

abadāli – marili; obraćali pozornost

abukāt – advokat

Antōnja – crkva župe Kras posvećena je sv. Antonu Padovanskome

ārija – zrak

arivān – stignem, stižem

aš – jer

bānčić – klupica

bānda – strana; dio

belvedēr – balkon

bīvajūć, bīvāli – stanujuć, stanovali; boraveći, boravili

bobōčica – visoko, razgranato stablo, s jestivim bobicama

Bodulīja, Bōdūl – na sjevernome Jadranu o. Krk i otočanin s o. Krka; tako su mletački gospodari zvali otočane, po vrsti pseta na Apeninskome poluotoku

bokē – buket, svežanj cvijeća

butīga – dućan

čō – što

čūda – mnogo, puno

ćakulāli – razgovarali, pripovijedali, govorili

ćapūjē – hvata; dira

dnī – dani

dīčī – ponosi

debōto – skoro; gotovo

dēl – dio, komad

dōg, dōgo – dug, dugačak; daleko

dolīnjē – donje

dōkli – dok

donōs – danas

dvīzala – podizala

dvōri – dvorište

ēvdī – ovdje

famēja – obitelj

<i>fânj</i> – dosta; prilično	<i>mamîca</i> – baka
<i>fînî</i> – završi, dovrši	<i>marāngûn</i> – stolar
<i>gromăča</i> – suhozidna ograda (kamen na kamenu)	<i>Mâre</i> – Margareta
<i>gûštôn</i> – uživanjem	<i>măša</i> – misa, služba Božja
<i>hîti, hîtajû</i> – baci, bacio; bacaju	<i>mej</i> – među
<i>imîvâ</i> – imavao	<i>mêstîh</i> – oranicama
<i>istêšo</i> – isto	<i>môrên</i> – mogu
<i>jăboko</i> – jabuka	<i>nân</i> – nama
<i>jăli</i> – jeli (hranili se)	<i>nânka, nânki</i> – niti
<i>jêlvî</i> – jele	<i>Napoletân</i> – Napuljac (iz Napulja)
<i>jenî, jenô</i> – jedni, jedno	<i>năpa</i> – drvena, u načelu dvoredna polica koja visi iznad kamina i okružuje ga
<i>jûšto</i> – upravo; baš	<i>năprvô</i> – naprijed
<i>kâ</i> – koja, koji	<i>nasprăvili</i> – prikupili
<i>kâj</i> – gdje	<i>Nêvijôrck</i> – New York
<i>kălmăt</i> – popustiti	<i>nî</i> – nije
<i>kămara</i> – soba	<i>nîč</i> – nešto
<i>kăntăt, kăntăla, kăntîvăli</i> – pjevati, pjevala, pjevali	<i>njûn</i> – njom
<i>kăntûrî</i> – pjevači	<i>novitădi</i> – novosti
<i>kăpo</i> – vođa; šef	<i>nûtôr</i> – unutar, unutra
<i>kê, kî, kîh</i> – koje, koji, kojih	<i>ondî</i> – ondje
<i>kôltrîna</i> – zavjesa	<i>ônput</i> – onda
<i>kôj</i> – kojoj	<i>Osîpić</i> – Josipić
<i>kôn</i> – kojem	<i>otê</i> – htio
<i>kôndôt</i> – zahod	<i>ovdî</i> – ovdje
<i>kôti</i> – kao	<i>pălt</i> – trafika
<i>krdênča</i> – kuhinjski stakleni ormar; vitrina	<i>parâ</i> – čini
<i>kû</i> – koju	<i>părtit</i> – krenuti
<i>kûmpănji, kûmpanjice</i> – kolege, kolegice; drugarice, drugovi	<i>pasă, pasăla</i> – prošao, prošla
<i>kûntenjă</i> – zadovoljnija	<i>pějă</i> – vodio
<i>kûntra</i> – suprotno; prema	<i>petêh</i> – pijetao
<i>kûntrăli</i> – susreli	<i>plovân</i> – župnik
<i>litrăt</i> – fotografija, slika	<i>počînût</i> – odmoriti se
	<i>pojăli</i> – pojeli
	<i>pôli</i> – pokraj

<i>pòn</i> – pun	<i>sòzi</i> – suze
<i>pòšne</i> – počeo	<i>stòbica</i> – uređen prijelaz preko ograde
<i>pòtli</i> – poslije	<i>sprâvjā, sprâvjāli, sprâvili</i> – okuplja, okupljali, okupili; priprema, pripremali, pripremili
<i>pōžā</i> – puža	<i>sprid</i> – ispred
<i>pržūn</i> – zatvor, tamnica	<i>stârī</i> – djed; stari
<i>prāvī, prāvit</i> – govori, priča; reći, pričati	<i>svējenī</i> – svaki
<i>prâvjā, prâvjajū</i> – govori, priča; govore, pričaju	<i>šēsno</i> – lijepo, zgodno, ozbiljno
<i>prebīrali</i> – način narodnoga plesa, samo s tabanima i nožnim prstima	<i>šīlica</i> – krojačica
<i>prīde, prīdū</i> – dođe, dođu; stigne, stignu	<i>šivenī</i> – šivanje
<i>prihijivā</i> – dolazio	<i>škôj</i> – otok
<i>pripejivāli</i> – dovodili	<i>šjârpa</i> – marama
<i>prišlā, prišō</i> – došla, došao	<i>škapulā</i> – spasio
<i>prīt</i> – doći, stići	<i>škrīlah</i> – pločama
<i>pròpiju</i> – upravo, baš	<i>škropī</i> – pada kišica; svećnik blagoslivlje posvećenom vodom
<i>rāsō</i> – rastao	<i>šō, šlā</i> – otišao, otišla
<i>rēdīla</i> – uređivala	<i>šòto</i> – ispod
<i>rekuperā</i> – oporavi; “dođe k sebi”	<i>štâncij</i> – mjesto boravka; posjed
<i>rīčkōga</i> – riječkoga	<i>štīrna</i> – cisterna
<i>Rīkā</i> – Rijeka	<i>štōla</i> – znak je svećeničkoga dostojanstva; šira traka koja se nosi preko ramena i obvezna je kod svakoga bogoslužnog čina
<i>rūcak</i> – ruksak	<i>štimân, štimânih</i> – cijenjen, cijenjenih; poštovan, poštovanih
<i>sân</i> – sam	<i>štūk</i> – strop
<i>sijivāla, sijivāli</i> – sjedila, sjedili	<i>šupêrb</i> – ohol, “drži se visoko”
<i>sisvētskī</i> – listopad	<i>Tāliji</i> – Italiji
<i>smitīr</i> – groblje	<i>tarânkali</i> – na specifičan način izvodili dio narodne pjesme
<i>snāženo</i> – sakriveno	<i>tečēn</i> – trčim
<i>sògdi</i> – svagdje, posvuda	<i>tōkū</i> – tuku, udaraju
<i>sòkakova</i> – svakakva	<i>tōncurīca</i> – plesačica
<i>sòkō, sòkī</i> – svako, svaki	<i>tōrūc</i> – brišući
<i>somnjē</i> – sajmovi	
<i>son</i> – jesam, sam	
<i>soplī</i> – svirali	
<i>sopēlah, sopēlami; sopēl, sopēli</i> – puhaljka ponešto nalik klarinetu	

<i>tòtu</i> – tu; ondje; ovdje	<i>va</i> – u
<i>třtvina</i> – vrsta trave	<i>vîš</i> – vidiš
<i>udèlat</i> – uraditi; napraviti; izgraditi	<i>Vozôn</i> – Uskrs
<i>umèli</i> – znali	<i>z</i> – s
<i>užâncâ</i> – običaj	<i>zajĭk</i> – jezik; govor
<i>vâvîk</i> – uvijek	<i>zaspûst</i> – usput
<i>vèlâ, vèlî</i> – velika, veliki; odrastao, odrasla	<i>zâtoka</i> – vrata u dvorište, vrt itd., nekada samo drvena, od tankih stabalaca ili grana
<i>vèro</i> – istina; pravo kažem	<i>zê</i> – uzeo
<i>vêrsi</i> – vrsta narodnoga plesa	<i>zîlîzlo</i> – izašlo (povrće itd.)
<i>vêšta</i> – ženska haljina	<i>zlamenjîvâ</i> – blagoslivlja; križa, prekrižuje
<i>vôlta</i> – terasa	<i>zo</i> – iz
<i>vrne, vrnû, vrnût, vrnûlo</i> – vrati, vratio, vratiti, vratilo	<i>zošîle</i> – sašile
<i>vřnjica</i> – košarica	<i>zvicijâni</i> – razmaženi

Akcentuirala: dr. sc. Sanja ZUBČIĆ

Napomena uz akcentuaciju: Zanaglasne se duljine ostvaruju mahom na starim akcenatskim mjestima, ali su znatno kraće od prednaglasnih duljina.

SUMMARY

ACADEMICIAN PETAR STRČIĆ
OUR DEAR NEIGHBOUR, FRIEND, "BODUL"

Radmila BOROVIĆ
HR – 51514 Dobrinj
CROATIA

Key words: Petar Strčić, Kras, Dobrinj area, Chakavian idiom of Kras

The author was born in Kras (Dobrinj area, island of Krk), in the same village where P. Strčić was born. In the article she speaks about her memories and opinions of other villagers on their academician who is, besides prof. Bonaventura Duda, PhD, also from Kras- the most famous person from Kras recently and the only one who achieved the highest honour in Croatian science and culture- he was elected as academician of Croatian Academy of Sciences and Arts. The author writes in Chakavian dialect of its home village which is one of the most ancient Croatian speeches in general, spoken only in Dobrinj area (with slight differences in different villages). There is a list of less known words at the end of the article (Croatian and Italian derivatives in Chakavian dialect of Kras).

SOMMARIO

ACCADEMICO PETAR STRČIĆ IL NOSTRO VICINO, AMICO, BODUO

Radmila BOROVIĆ
HR – 51514 DOBRINJ
CROAZIA

Parole chiavi: Petar Strčić, Kras, regione di Dobrinj, dialetto ciacavo di Kras

L'autrice, nativa di Kras (regione di Dobrinj, isola di Veglia), villaggio di Petar Strčić, ricorda il suo "akademik", che è – accanto al prof. dr. sc. fra Bonaventura Duda, anche nativo di Kras – uomo più conosciuto di Kras negli ultimi tempi e l'unico membro dell'Accademia croata di scienze ed arti. L'autrice scrive in variante ciocava del dialetto ciacavo, uno dei dialetti croati più antichi, che si parla solo alla regione di Dobrinj (con poche differenze fra villaggi particolari). Alla fine dell'articolo c'è un piccolo vocabolario di parole meno conosciute (d'origine croata o italiana) del parlare ciocavo di Kras.

ZUSAMMENFASSUNG

AKADEMIEMITGLIED PETAR STRČIĆ UNSER HERVORRAGENDER NACHBAR, FREUND, "BODUL"

Radmila BOROVIĆ
HR – 51514 DOBRINJ
KROATIEN

Schlüsselwörter: Petar Strčić, Kras, Dobrinjština, tschokawische Sprache

Die Autorin ist in Kras (Dobrinjština, auf der Insel Krk) geboren. Dieses Dorf war auch der Geburtsort von Petar Strčić. Im Artikel ist die Rede von ihren Erinnerungen und von den Meinungen anderer Dorfgenossen über ihr Akademiemitglied P. Strčić, der – gemeinsam mit Prof. Dr. FraTER Bonaventura Duda, der ebenfalls aus Kras stammt, sich aber nur für einen "Krasanin" hält – der berühmteste "Krasanin" der neueren Zeit ist. Er ist zugleich der Einzige, dem die größte Ehre in der kroatischen Wissenschaft und Kultur erwiesen wurde, zum Akademiemitglied der Kroatischen Akademie der Wissenschaften und Künste gewählt worden zu sein. Die Autorin schreibt tschokawisch (čokavski). Das ist eine der ältesten kroatischen Mundarten überhaupt, die man in der slawischen Welt nur in Dobrinjština spricht (mit kleineren Unterschieden unter den einzelnen Siedlungen). Am Ende des Artikels befindet sich ein Verzeichnis der weniger bekannten Wörter – kroatischer und italienischer Ableitungen der tschokawischen Mundart aus Kras.